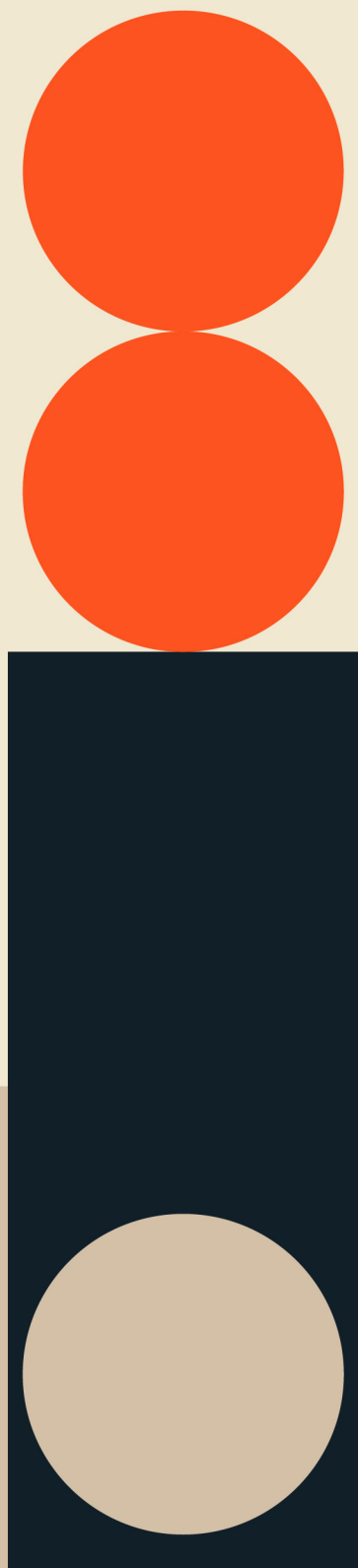

O naukowości muzeów

Konferencja
3–4 grudnia 2021

ms
Muzeum Sztuki

3 grudnia Organizacja nauki w muzeach

10:00

Otwarcie obrad

10:30

prof. Charles Esche:

Tranzycja, demodernizacja i spotkanie. Formy działań możliwe do zaadaptowania przez muzea

11:30

Panel:

Działalność badawcza w muzeach a formalne rygory naukowości

12:45

Dyskusja:

Naukowość a misja społeczna współczesnego muzeum

14:15

Panel:

Muzeum a uniwersytet – różne modele naukowości?

15:30

Dyskusja:

Współpraca akademicko-muzealna

17:15

Dyskusja:

Muzeum na uczelni

19:00

Prezentacja nowego numeru rocznika „Muzealnictwo”

3.12

4.12

4 grudnia Przedmioty i praktyki badań muzealnych

09:00

Otwarcie obrad

09:15

prof. Beatrice von Bismarck:

Wytwarzanie różnicy – polityka kuratorska

10:00

dr Paul O'Neill:

Art-in-Exhibition jako publiczna forma ucieczki

11:00

Panel:

Sztuka współczesna a muzealne praktyki badawcze

12:15

Panel:

Wystawa jako narzędzie uprawiania nauki

13:30

Dyskusja:

Muzealium jako przedmiot badań i instrument badawczy

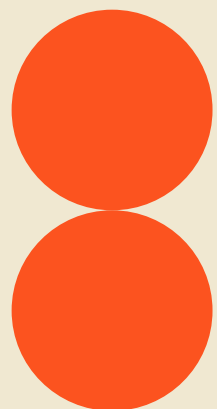
15:15

Dyskusja:

Historie mówione – nowa przestrzeń badawcza

16:15

Zakończenie obrad

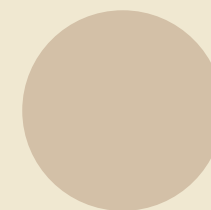
Podczas konferencji zorganizowanej przez Muzeum Sztuki w Łodzi i Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów podjęta zostanie próba przyjrzenia się muzeum jako instytucji uprawiającej naukę i wykorzystującej efekty tej aktywności w swoich działaniach programowych.

Konferencja stanie się platformą wymiany myśli podczas dyskusji ekspertów, teoretyków i praktyków. Wielość perspektyw umożliwi wypracowanie podwalin dla optymalnego modelu muzeum i organizacji jego działalności naukowej. Pozwoli to również dostrzec nie tylko ograniczenia, ale przede wszystkim nowe możliwości i potencjał pracy badawczej w instytucjach muzealnych.

Program konferencji został ułożony z nadesłanych przez przedstawicieli środowiska naukowego i muzealnego propozycji wystąpień, stanowi zatem przegląd problematyki, z jaką mierzą się dziś praktycy. Wśród tematów znajdą się aktualne pytania, np. czy działalność badawcza muzeów zostanie doceniona w nadchodzącej ewaluacji, a także prognozy rozwoju naukowości muzeów.

Pierwszy dzień wypełnią rozważania nad działalnością badawczą polskich muzeów wobec formalnych rygorów naukowości. Zaproszeni do dyskusji eksperci poruszają problem roli muzeów, instytucji cieszących się dużym zaufaniem społecznym, w obliczu obecnego kryzysu autorytetu nauki. Dużo miejsca w piątkowym programie zajmie także temat relacji instytucji muzealnych i uczelni wyższych. Drugi dzień konferencji poświęcony będzie natomiast różnym praktykom kuratorskim i konserwatorskim.

Spotkanie będzie również okazją do zaprezentowania tegorocznej edycji czasopisma naukowego „Muzealnictwo”, które na swych łamach porusza zagadnienia związane z działalnością naukową muzeów, samo będąc przykładem uprawiania działalności naukowej w instytucji kultury, jaką jest NIMOS, współorganizator konferencji.

10:00

Otwarcie obrad

Jarosław Suchan – dyrektor Muzeum Sztuki w Łodzi. Historyk sztuki, krytyk i kurator. Interesuje się awangardą, modernizmem i krytyką instytucjonalną. W ostatnich latach przygotował monograficzne wystawy Katarzyny Kobro i Władysława Strzemińskiego, pokazywane w najważniejszych europejskich muzeach. Jego wystawy dzieł sztuki polskiej i międzynarodowej prezentowane były w Centre Georges Pompidou w Paryżu, Museo Reina Sofia w Madrycie, Serralves Museum w Porto, Gemeentemuseum w Hadze, Moderna Museet w Malmö, Kunsthau w Grazu, galerii Zachęta w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi. Jest autorem licznych tekstów o sztuce nowoczesnej i współczesnej, redaktorem i współredaktorem książek o Władysławie Strzemińskim, Tadeuszu Kantorze, Jerzym Grotowskim i awangardzie polsko-żydowskiej. Współkurator wystawy „Awangardowe muzeum” wpisującej się w obchody 90-lecia utworzenia Międzynarodowej Kolekcji Sztuki Nowoczesnej grupy „a.r.”.

dr hab., prof. ucz. Piotr Majewski – dyrektor Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ), redaktor naczelny czasopisma „Muzealnictwo”. Od 2015 zatrudniony na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (aktualnie: kierownik Katedry Zarządzania Kulturą; profil badawczo-dydaktyczny; dyscyplina: nauki o kulturze i religii). Absolwent historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, ukończył Podyplomowe Studium Muzealnicze przy Wydziale Historycznym UW; w 2003 uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych, a w 2010 doktora habilitowanego. W latach 1995–2009 pracował na Zamku Królewskim w Warszawie, będąc współautorem wystaw, m.in.: „Stanisława Lorentza walka o Zamek” (1999), „Jan Zachwatowicz” (2000), „Solidarność 1830. Niemcy i Polacy po Powstaniu Listopadowym” (2005) oraz scenariusza wystawy stałej „Zniszczenie i odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie” (2008). W latach 2009–2011 pracował w Departamencie Dziedzictwa Kulturowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) na stanowisku zastępcy dyrektora.

3.12

10:30–11:15

prof. Charles Esche: Tranzycja, demodernizacja i spotkanie. Formy działań możliwe do zaadaptowania przez muzea

Teksty Marii Lugones, Waltera Mignolo i Rolando Vazqueza, oparte na myśleniu dekolonialnym, zawierają teoretyczną propozycję, jak mówić o relacjach między czasem, życiem i miejscem. Autorzy rzucają wyzwanie zwyczajom i założeniom europejskiego muzeum sztuki oraz jego wyobrażeniom o przestrzeni, czasie i zaangażowaniu. W wykładzie wykorzystane zostanie Van Abbemuseum jako przykład muzeum sztuki nowoczesnej i współczesnej, które reaguje na myślenie dekolonialne i szuka dla siebie właściwej roli w zmieniającym się społeczeństwie. Esche omówi rolę, jaką w tym procesie odgrywają badania oraz współpraca z instytucjami wiedzy. Przyjrzy się także результатам wystaw i wydarzeń publicznych. Wystąpienie będzie małym leksykonem praktyk, przydatnym w pozycjonowaniu działań muzeum w odniesieniu do jego otoczenia.

prof. Charles Esche – dyrektor Van Abbemuseum w Eindhoven i profesor sztuki współczesnej i kuratorstwa w Central Saint Martins, University of the Arts w Londynie, gdzie zajmuje się historią wystaw. Związany również z Jan van Eyck Academie w Maastricht oraz CASCO w Utrechcie. We współpracy z prof. Walterem Mignolo przygotowuje książkę „Demodern Thinking”, a także projekty wystawiennicze pod roboczym tytułem „Four Soils”, planowane na lata 2023–2024 w Niderlandach, Indonezji i Australii. Poza Van Abbemuseum Esche (współ)kuratorował m.in. „Power and Other Things”, Europalia, BOZAR, Bruksela 2017; „NSK State Pavilion”, Biennale w Wenecji 2017; „Art Turns, Word Turns”; Museum MACAN, Jakarta 2017; „Le Musée Égaré”, Kunsthall Oslo 2017 a także Printemps de Septembre, Toulouse 2016; Jakarta Biennale 2015; 31. São Paulo Bienal, 2014, U3 Triennale, Lublana, 2011; RIWAQ Biennale, Palestyna 2007 i 2009; Istanbul Biennale, 2005; Gwangju Biennale 2002. W 2012 roku otrzymał Nagrodę Księżniczki Margriet, a w 2014 roku CCS Bard College uhonorował go nagrodą za doskonałość kuratorską. W latach 2000–2004 Esche był dyrektorem Rooseum w Malmö, wcześniej pracował w instytucjach w Edynburgu i Glasgow.

11:30-12:30

Panel: Działalność badawcza w muzeach a formalne rygory naukowości

dr Żaneta Gwardzińska-Chowaniec: Muzea jako przestrzeń badań nad prawem muzeów

Muzeum to zarówno organizator badań naukowych, jak i przedmiot badań nad prawem, prowadzonych przez przedstawicieli doktryny prawa. Prawo o muzeach jest odrębną gałęzią prawa, która do niedawna była marginalizowana przez prawników, a obecnie przeżywa renesans. Autorzy publikacji naukowych coraz częściej zagłębiają się w problematykę prawnych aspektów funkcjonowania muzeów, niemniej dotychczas nie powstała jeszcze kompleksowa publikacja systematyzująca prawo muzeów. Podczas wystąpienia zostanie poczyniona analiza prawnych aspektów funkcjonowania muzeów wraz z wyodrębnieniem przestrzeni badawczych. Z perspektywy muzeów skomentowana zostanie także tzw. Konstytucja dla nauki. Autorka postara się również odpowiedzieć na pytanie: dlaczego prawnicy powinni znać prawo muzeów i jak powinni je badać? Rozważania zostaną poczynione z perspektywy prawnika i badacza prawa o muzeach.

dr Żaneta Gwardzińska-Chowaniec – doktor nauk prawnych, agent celny, adiunkt w Instytucie Nauk Prawnych Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie. Założycielka firmy eksperckiej Gwardzińska Legal, a także współpracownik Centrum Prawa Ochrony Dóbr Kultury UNESCO na Uniwersytecie Opolskim. Członkini The International Art Market Studies Association, ICOM oraz Towarzystwa Opieki nad Zabytkami i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Autorka licznych publikacji z zakresu prawa ochrony dziedzictwa i prawa o muzeach.

3.12

dr hab. Hubert Kowalski: Muzeum w uczelni. Miejsce pomiędzy prowadzeniem badań a tworzeniem kolekcji

„Naukowość” w muzeach, czyli prowadzenie badań naukowych przez muzealników, w obecnym systemie ewaluacji budzi dużo wątpliwości. Ciekawym aspektem w dyskusji nad prowadzeniem działalności naukowej w jednostkach muzealnych są muzea uczelniane, będące instytucją muzealną, a zarazem elementem dużej jednostki naukowo-badawczej, jaką są uniwersytety, politechniki etc. Czy jest to optymalny model funkcjonowania muzeum jako instytucji uprawiającej naukę, w dodatku wykorzystującej jej efekty?

dr hab. Hubert Kowalski – doktor habilitowany w zakresie archeologii, adiunkt na Wydziale Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego (Katedra Archeologii Klasycznej). Członek Zarządu Stowarzyszenia Historyków Sztuki, członek Zarządu Stowarzyszenia Muzealników Polskich, członek ICOM, The Explorers Club, prezes Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych, dyrektor Muzeum UW. Zainteresowania badawcze: recepcja kultury artystycznej starożytnej Grecji i Rzymu w sztuce polskiej XVII–XX wieku, grabieże dóbr kultury w epoce nowożytnej, historia muzealnictwa.

12:45-14:00

Dyskusja: Naukowość a misja społeczna współczesnego muzeum

Charakterystyczną cechą współczesnego życia społecznego jest demokratyzacja kultury i roszczenie praw do równości w różnych dziedzinach życia. Jednym ze skutków tego procesu jest unieważnianie tradycyjnej wiedzy eksperckiej i forsowanie poglądów opartych na osobistym doświadczeniu (np. przez negacjonistów zmian klimatu czy przedstawicieli ruchów antyszczepionkowych). Łączy się z tym wzrost znaczenia dezinformacji, fake newsów i pseudonauki. Demokratyzacja wiedzy i wzrost aspiracji środowisk nieobjętych tradycyjnie z tworzeniem nauki (np. blogerów, influencerów, aktywistów ruchów społecznych, członków Kościołów czy organizacji obywatelskich) skutkuje dezorientacją opinii publicznej. Drugą stroną medalu są przyjmowane na mocy oczywistości koncepcje „społeczeństwa wiedzy” i „gospodarki opartej na wiedzy”, które w okresie dwóch ostatnich dekad stały się ważnym filarem narracji modernizacyjnych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Idea „społeczeństwa wiedzy” nie jest neutralna – przeciwnie, wiąże się z dobrze rozpoznanymi już dziś subtelными praktykami rządzenia ludźmi, które podkreślają znaczenie podmiotowej sprawczości (agency), „uwłasnowolnienia” (empowerment), indywidualnej odpowiedzialności oraz uczenia się przez całe życie (lifelong learning).

Jak w tak zarysowanym kontekście myśleć o roli muzeum związanej z wytwarzaniem i popularyzacją wiedzy? Jaka misja powinna przyświecać muzeom w dobie postprawdy i fake newsów? Jakie nowe zadania kryją się za ideą tradycyjnie nazywaną edukacją artystyczną? Jak rozumieć można dziś postulat takiej edukacji i wychowania w kulturze? Jaką rolę odgrywają w zespołach instytucji pracownicy łączący rolę muzealnika z misją naukowca (na przykład pracujący w zespołach muzeów socjolodzy)? Czym jest koncepcja Muzeum Opartego na Wiedzy? Te i inne ważne współcześnie pytania poruszymy w trakcie rozmowy z praktykami muzealnikami.

3.12

Uczestnicy_czki:

Paulina Długosz – pracownik Działu Edukacji Muzeum Miasta Łodzi na stanowisku adiunkta, z wykształcenia historyk sztuki oraz pedagog (specjalność: edukacja przez sztukę). Jako edukator muzealny zajmuje się zagadnieniami z zakresu wychowania estetycznego oraz edukacji kulturalnej. Jako doktorantka Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ prowadzi badania nad komunikatami językowymi w przestrzeni muzeum w kontekście ich dostosowania do możliwości i preferencji osób o szczególnych potrzebach.

dr Dominik Kacper Płaza – archeolog, muzealnik. Studiował w Instytucie Archeologii UŁ oraz w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie. W latach 2006–2018 pracownik Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. W latach 2018–2020 dyrektor Muzeum Okręgowego w Sandomierzu, a od października 2020 dyrektor Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Interesuje się epoką kamienia, krzemieniami oraz edukacją muzealną. Odbił staż w Muzeum Narodowym w Kopenhadze (2015) oraz w Muzeum Historii Kultury w Oslo (2017). Autor i współautor recenzji, ponad 60 publikacji naukowych oraz 25 wystaw.

dr Beata Nessel-Łukasik – socjolożka, historyczka sztuki, stypendystka MKiDN. Muzealniczka związana z MNW (1998–2010) i Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (2011–2021). Twórczyni pierwszego w Polsce Działu Programów Lokalnych i współautorka koncepcji muzeum relacyjnego. Kuratorka projektów partycypacyjnych. Autorka tekstów publikowanych w „Muzealnictwie”, „Kulturze Współczesnej”, „Zarządzaniu Kulturą” i in. Adiunktka w Katedrze Socjologii Ogólnej i Badań Interdyscyplinarnych APS im. M. Grzegorzewskiej. Członkini redakcji rocznika „Muzealnictwo”.

Prowadzenie: **dr Karol Franczak** (Zakład Badań Komunikacji Społecznej, Instytut Socjologii, Uniwersytet Łódzki) – socjolog i kulturoznawca. Autor książki „Kalający własne gniazdo. Artyści i obrachunek z przeszłością” (2013), publikuje m.in. w „Odrze” i „Tygodniku Powszechnym”.

14:15–15:15

Panel: Muzeum a uniwersytet – różne modele naukowości?

dr Lisa Moran: Taighde | The Irish Museum of Modern Art jako ośrodek badawczy

Wystąpienie poświęcone będzie Irlandzkiemu Muzeum Sztuki Nowoczesnej jako miejscu prowadzenia badań. Lisa Moran przytoczy szereg inicjatyw podjętych przez IMMA w ostatnim czasie, koncentrując się na rozwojowej roli badań w kontekście muzeów sztuki oraz na potencjale muzeum jako miejsca prowadzenia badań. Działania te prowadzone są w oczekiwaniu na powstanie w niedalekiej przyszłości przy tej instytucji nowego centrum nauki. Moran przedstawi przykłady inicjatyw IMMA, gdzie prowadzone są badania i rozwijane nowe metodologie, mające na celu zintensyfikowanie współpracy między oświatą a instytucją kultury. Inicjatywy te pokażą, jak współpraca instytucji edukacyjnych z instytucją kultury może stanowić oryginalny wkład w naukę.

dr Lisa Moran – kuratorka programów ds. zaangażowania i nauczania w Irlandzkim Muzeum Sztuki Nowoczesnej, do której zadań należy współpraca muzeum z instytucjami oświaty i inicjowanie projektów badawczych. Realizowała następujące projekty: IMMA International Summer School: Art + Politics; IMMA|texts; groundwork; IMMA Reading Group. Ukończyła studia w nowojorskiej Cooper Union School, jest także magistrem historii sztuki oraz doktorem w zakresie kultury wizualnej, absolwentką National College of Art and Design (NCAD). Jej doktorat poświęcony był twórczości Mirosława Bałki. Moran prowadzi wykłady o sztuce nowoczesnej i współczesnej, zwracając szczególną uwagę na kwestie upamiętniania i sztukę w przestrzeni publicznej.

3.12

dr hab. Tomasz de Rosset: Czy muzeum jest instytucją naukową?

Celem wystąpienia będzie refleksja nad różnicą między funkcjonowaniem i uprawianiem nauki w obszarze muzeum a jej działaniem w obszarze uniwersytetu. Poruszając tę problematykę, trzeba przywołać zapomnianą nieco postać Wojciecha Gluzińskiego, nie tak dawno zmarłego wrocławskiego muzealnika, autora rzadko dziś cytowanej, a ważnej pracy „U podstaw muzeologii” (1980). Szczególnie istotna jest tu jego interpretacja odmiennych porządków, wedle których badania naukowe prowadzone są w dwu tych naturalnych niejako środowiskach przejawiania się nauki.

dr hab. Tomasz de Rosset – profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, historyk sztuki, muzeolog, badacz i znawca historii i teorii kolekcjonerstwa i muzeów. Autor wielu publikacji, w tym monografii historii kolekcjonerstwa polskiego („«By skreślić dzieje naszych zbiorów». Polskie kolekcje artystyczne”, 2021). Członek ICOM, rady naukowej pisma „Muzealnictwo”, oraz rady naukowej serii wydawniczej „Pomniki muzealnictwa polskiego”.

15:30–17:00

Dyskusja: Współpraca akademicko-muzealna

W tradycjach wielu dyscyplin humanistyki: historii sztuki, historii, archeologii i etnologii praca ze zbiorami muzealnymi stanowiła fundament działalności naukowej i dydaktycznej. Współcześnie współpraca muzeów i badaczy akademickich pobudzana jest zarówno potrzebą kontynuowania i pogłębiania badań nad wspólnym dziedzictwem, jak próbami rewizji zastanych porządków wiedzy, poszukiwaniem nowych sposobów aktualizacji przeszłości i dyskusowania na jej temat. Panel dyskusyjny poświęcony będzie dzisiejszym formom współpracy między uniwersytetami i muzeami, także tymi w mniejszych ośrodkach miejskich. Zastanowimy się nad korzyściami płynącymi z tej współpracy, jej uwarunkowaniami i ograniczeniami, a także nad specyfiką perspektyw muzealnika i nauczyciela akademickiego.

Uczestnicy_czki:

Paweł Kendra – absolwent studiów historycznych w piotrkowskiej Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Kustosz Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim, od kilkunastu lat ściśle współpracujący z Działem Oświatowym. Autor scenariuszy wystaw historycznych, a także opracowań poświęconych szeroko pojętej tematyce regionalnej i krajoznawczej. Publikował m.in. w „Badaniach nad dziejami regionu piotrkowskiego”, „Piotrkowskich Zeszytach Historycznych” i „Spotkaniach z Zabytkami”. Autor opracowań „Piotrkowanie na starej fotografii” (2007) oraz „Znam takie miejsca. Gawędy o placach i ulicach Piotrkowa Trybunalskiego” (2017). Współautor haseł w „Słowniku geograficznym powiatu piotrkowskiego” (2011), współautor opracowania „Zarys dziejów 25. pułku piechoty. W 90. rocznicę przybycia 25. pp WP na stałe miejsce pobytu” (2011) oraz „Studiów z dziejów piotrkowskiego browarnictwa od XVI do XX wieku” (2012).

dr Marcin Szerle – historyk, absolwent Uniwersytetu Gdańskiego, dr nauk humanistycznych, kustosz dyplomowany. Od 2003 związany

3.12

z Muzeum Miasta Gdyni (najpierw Dział Naukowo Oświatowy, później Dział Historyczny). Prowadzi nowo powołany Ośrodek Badań nad Gdynią. Członek Oddziału Pomorskiego Stowarzyszenia Muzealników Polskich. Autor przeszło 20 artykułów naukowych, uczestnik licznych konferencji specjalistycznych.

dr Katarzyna Wagner – zatrudniona na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego (od 2017). Członkini Rady Muzeum przy Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Kurator w Muzeum Warszawy (2010–2018), pełnomocnik, a następnie zastępca dyrektora ds. naukowych Muzeum Narodowego w Warszawie (2018–2020). Redaktor naczelną rocznika muzealnego „Almanach Warszawy” (2016–2018). Uhonorowana nagrodami Sybilla 2016 w kategorii projekty naukowo-badawcze, Nagrodą Porozumienia Wydawców Książki Historycznej „KLIO 2014” i I nagrodą w IX edycji konkursu „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne – WIERZBA”.

Magdalena Zych – antropolożka kultury, kustoszka i kuratorka Muzeum Etnograficznego w Krakowie, gdzie od 2009 roku koordynuje projekty badawcze, tworzy publikacje i projekty wystawiennicze. Kreuje przestrzeń współpracy między artystami, aktywistami i społecznością akademicką. Zajmuje się m.in. praktykami skupionymi wokół muzealnych kolekcji etnograficznych. Uczestniczyła w konsorcjum TRACES (2016–2019), uczestniczy w COST Action 20134 i w kanadyjskim konsorcjum „Thinking Through the Museum” (SSHRC).

Justyna Żak-Szwarc – pedagog, kustosz muzealny. Pracuje w Zakładzie Edukacji Estetycznej i Studiów nad Kulturą na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Jej zainteresowania dotyczą estetyki i muzeologii, szczególnie sztuki oraz jej roli w kulturze współczesnej i w życiu człowieka.

Prowadzenie: **dr hab. Agnieszka Rejniak-Majewska** (Katedra Badań Kulturowych, Instytut Kultury Współczesnej, Uniwersytet Łódzki) – historyczka sztuki i estetyki, autorka prac z zakresu historii i teorii sztuki nowoczesnej, dziejów krytyki artystycznej, badań kultury wizualnej i metodologii historii sztuki.

17:15–18:45

Dyskusja: Muzeum na uczelni

Muzea uczelniane są szczególnym przypadkiem instytucji muzealnych. Działają w ramach uniwersytetów i szkół wyższych, ich organizatorem jest podmiot zajmujący się nauką i nauczaniem. Z jednej strony „nobilituje” to muzea uczelniane w środowisku muzealnym, z drugiej zaś wymusza pewne działania na granicy między nauką a popularyzacją. Tym samym muzea te muszą funkcjonować jak instytucje zajmujące się upowszechnianiem kultury, a jednocześnie podporządkowywać się gwałtownie zmieniającym się wymogom formalnym stawianym instytucjom szkolnictwa wyższego. Jak, w kontekście formalno-prawnym uczelni wyższej, pogodzić formułę muzeum jako instrumentu upowszechniania kultury z formułą ośrodka produkcji akademickiej wiedzy naukowej? Jakie miejsce w obecnym systemie ewaluacji nauki zajmują muzea uczelniane? Co oznacza naukowa funkcja muzeum w przypadku tego typu placówki?

Uczestnicy_czki:

dr Urszula Bończuk-Dawidziuk – historyk sztuki i muzealnik, interesuje się historią sztuki i kultury około 1800 roku oraz historią wrocławskiego muzealnictwa. Studiowała na Uniwersytecie Wrocławskim, Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą i Uniwersytecie Warszawskim. Stypendystka DAAD (Deutsche Akademische Ausstauschdienst), Instytutu Herdera w Marburgu i Federalnego Instytutu Badań nad Kulturą i Historią Niemców w Europie Wschodniej w Oldenburgu. Autorka książki na podstawie dysertacji doktorskiej, a także licznych artykułów naukowych, haseł do katalogów, leksykonów i encyklopedii. Współautorka katalogów zbiorów i wystaw. Jest członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych i Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

3.12

prof. dr hab. inż. Marcin Chrzanowski – absolwent Politechniki Krakowskiej, gdzie uzyskał stopień doktora (1968), habilitację (1973), oraz tytuł profesora tytularnego (1988). Od 1964 nauczyciel akademicki Politechniki Krakowskiej i jej rektor w kadencji 2002–2005. W latach 1968–2009 uczestnik i współorganizator konferencji naukowych, krajowych i zagranicznych. Od 2000 – członek KVVVS (Królewskie Towarzystwo Nauki i Literatury) w Göteborgu, od 2019 – członek honorowy SMU (Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych).

Lilianna Lewandowska – absolwentka studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, magisterium 1994, Studium Muzeologiczne UJ 2006, od 2004 pracownik Muzeum Politechniki Krakowskiej (kierownik od 2015). Członek indywidualny SMU (Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych) od 2015.

Prowadzenie: **dr Łukasz Biskupski** (Katedra Badań Kulturowych, Instytut Kultury Współczesnej, Uniwersytet Łódzki) – kulturoznawca i filmoznawca. Pracował m.in. w Centrum Muzeologicznym Muzeum Sztuki w Łodzi i Narodowym Centrum Kultury Filmowej. Konsultant wystawy stałej w Muzeum Kinematografii w Łodzi. Członek Rady Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

19:00

Prezentacja nowego numeru „Muzealnictwa”

Anna Saciuk-Gąsowska – historyczka sztuki, muzealniczka, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego oraz Podyplomowego Studium Muzealniczego przy UW. Przez wiele lat pracowała w Muzeum Sztuki w Łodzi. Kuratorka wielu wystaw, autorka kilkudziesięciu tekstów poświęconych sztuce. Obecnie zastępczyni redaktora naczelnego ds. współpracy z muzeami rocznika „Muzealnictwo”.

3.12

9:00

Otwarcie obrad

Agnieszka Pindera – kierowniczka Centrum Muzeologicznego, działu programu publicznego i projektów badawczych w Muzeum Sztuki w Łodzi. Interesuje się politykami kulturalnymi, historią i organizacją instytucji sztuki, również inicjatyw oddolnych i niezależnych. Redaktorka serii książek poruszających zagadnienia samoorganizacji artystów („Praktyczny poradnik dla artystów”) oraz historii alternatywnych instytucji wystawienniczych („Inicjatywy i galerie artystów” we współpracy z A. Ptak i W. Szczupacką). Autorka biografii twórcy Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia pt. „Patkowski. Ambasador muzyki z Marsa” (2020). Współkuratorka wystawy „Awangardowe muzeum”.

Natalia Słaboń – pracowniczka Centrum Muzeologicznego Muzeum Sztuki w Łodzi, w którym odpowiada za program publiczny oraz działalność naukową i współpracę akademicką. Doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie przygotowuje pracę poświęconą Ryszardowi Stanisławskiemu – wieloletniemu dyrektorowi Muzeum Sztuki. Niedawno, razem z Jakubem Gawkowskim, opublikowała artykuł „Opowieść, kartografia, wyobraźnia. W stronę nieeurocentrycznej historii Muzeum Sztuki w Łodzi” („Widok. Teorie i praktyki kultury wizualnej” 2021, nr 29).

4.12

9:15–10:00

prof. Beatrice von Bismarck: Wytwarzanie różnicy
– polityka kuratorska

Jeśli praktykę kuratorską rozumiemy jako czasoprzestrzenną nie tylko w jej strukturze, ale także w skutkach, jaki może być jej potencjał społeczno-polityczny w ujęciu instytucjonalnym? W jakim celu rekonfiguracje, na które pozwala kurator, mogłyby być stosowane strategicznie? Wykład skupi się na różnicach, jakie kurator może wytworzyć między stanami, statusami i znaczeniem wszystkich osób zaangażowanych w muzea i ich działalność. Te różnice, które rozgrywają się na wielu poziomach, są traktowane jako przesłanki możliwości oddziaływania politycznego w praktyce kuratorskiej i poprzez nią. Konkretny przykład praktyki instytucjonalnej, Tensta konsthall w Sztokholmie, posłuży jako przykład do omówienia procesów technicznych i strategicznych, które z tym się wiążą.

prof. Beatrice von Bismarck – wykładowczyni historii sztuki i kultury wizualnej na Akademii Sztuk Pięknych w Lipsku. Uprzednio zajmowała stanowisko kuratorki w dziale sztuki dwudziestowiecznej we frankfurckim Städel Museum, uczyła także w Leuphana University w Lüneburgu, gdzie powołała galerię Kunstraum i nią zarządzała. W Lipsku zainicjowała w 2009 roku program studiów magisterskich Cultures of the Curatorial (Kultury kuratorskie). Prowadziła 5. Letnią Szkołę Kuratorską w Moskwie (2016) oraz TRANScuratorial Academy, podróżującą z Berlina do Mumbaju i Phnom Penh (2017–2018). W 2018 roku na Uniwersytecie Amerykańskim w Bejrucie wykładała historię sztuki i historię kuratorstwa. Za badania nad praktyką kuratorską otrzymała nagrodę Opus Magnum Fellowship of the Volkswagen Stiftung (2015–2017).

10:00–10:45

dr Paul O'Neill: Art-in-Exhibition jako publiczna forma ucieczki

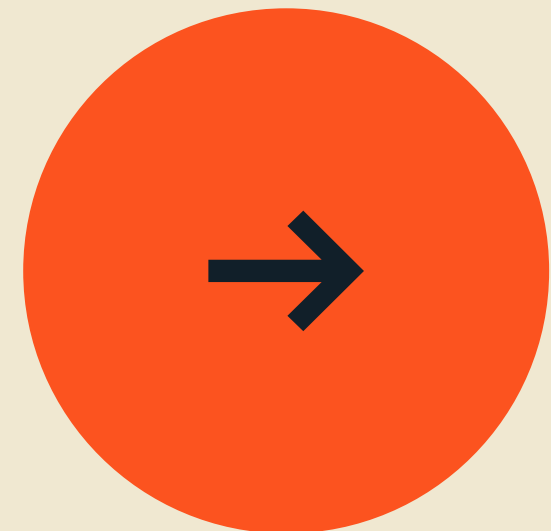
W performatywnym wykładzie Paul O'Neill zastanowi się nad swoją praktyką kuratorską, kolektywnym tworzeniem wystaw oraz publicznością jako skonstruowanym readymade. Punktem wyjścia do refleksji nad studiami kuratorskimi jest projekt wystawy w Hessel Museum. O'Neill poszerza koncepcję kuratorstwa, aby uwzględnić liczne punkty styczne, asamblaże, a także nagromadzenie różnych ciał i tematów wraz z ich powiązaniami dyskursywnymi. W ten sposób otwiera koncepcję powstawania wystawy jako formy jawności i jako sposobu publicznego działania badawczego.

W jaki sposób kontakt może zaistnieć, jeśli wystawianie staje się formą ucieczki zarówno dla dzieła sztuki, jak i dla widza? Ucieczka i publiczność są kluczowymi pojęciami praktyki kuratorskiej definiowanej jako akt uwolnienia – od czegoś, kogoś i gdzieś – a także pragnienie przemiany. Ucieczka implikuje, że sam język jest współwinny naszej potrzeby, by przynajmniej wyobrazić sobie siebie gdzie indziej, w przyszłości. Jak zatem język wystaw może sprowokować ucieczkę jako kuratorską formą „wystawiennictwa” i przestrzeń transformacji sztuki?

dr Paul O'Neill – irlandzki kurator, artysta, pisarz i pedagog.

Dyrektor PUBLICS w Helsinkach, agencji kuratorskiej, a także przestrzeni eventowej z biblioteką i czytelnią. W latach 2013–2017 był dyrektorem programu Poddyplomowych Studiów Kuratorskich (CCS) w Bard College w Nowym Jorku. Jest autorem entuzjastycznie przyjętej książki „The Culture of Curating and the Curating of Culture(s)” (2012), przetłumaczonej na wiele języków. Uznawany za jednego z czołowych kuratorów zorientowanych na badania i znakomitego badacza praktyki kuratorskiej, sztuki publicznej i historii wystaw. W ciągu ostatnich dwudziestu lat piastował wiele stanowisk kuratorskich i badawczych i wyładał na uczelniach w Wielkiej Brytanii, Europie, USA i Azji.

4.12

11:00–12:00

Panel: Sztuka współczesna a muzealne praktyki badawcze

Lotte Bode: Wypełnianie luki między instytucją a artystą: archiwizacja performansów w M HKA

W swoim wystąpieniu Lotte Bode podda dyskusji sposób, w jaki muzea mogą rozwijać metodologie archiwizacji sztuk performatywnych. Badaczka twierdzi, że głębokie zaangażowanie muzealników i artystów jest jednym z podstawowych warunków osiągnięcia tego celu. Aby wesprzeć i zilustrować to twierdzenie, przeanalizuje metody archiwizacji przedstawień stosowane w Muzeum Sztuki Współczesnej w Antwerpii (M HKA). Omówi pięć strategii archiwizacji: mikrostrona internetowa, mikrodialog, pisanie fiktokrytyczne, wywiady wideo i partytura. Te metodologie wyrosły z kontaktów między pracownikami a artystami współpracującymi z M HKA, jak Ria Pacqué, Katya EV, Michèle Matyn i Otobong Nkanga. Omówione przykłady skłaniają do przemyśleń na temat włączania do zbiorów muzealnych praktyk sztuki performance i traktowania jej jako sprawy interpersonalnej.

Lotte Bode – badaczka w Muzeum Sztuki Współczesnej w Antwerpii (M HKA) i Flamandzkim Centrum Archiwów Sztuki (CKV). Zajmuje się twórczością Otobonga Nkangi i sposobu, w jaki jej prace domagają się „oddychającego archiwum”. Lotte Bode jest magistrem teatrologii i filmoznawstwa oraz dziennikarstwa. Pracuje również jako dziennikarka kulturalna we flamandzkiej telewizji publicznej VRT, dla której przygotowuje wywiady i opowiada o flamandzkiej scenie artystycznej.

4.12

dr Monika Stobiecka: Pomędzy muzeum archeologicznym a galerią sztuki współczesnej. Teoriotwórcza rola wystaw na styku archeologii i sztuki współczesnej

W swoim wystąpieniu skupię się na współczesnym wystawiennictwie i projektach artystycznych na styku archeologii i sztuki współczesnej. Moim celem będzie wykazanie, że muzeum może pełnić rolę teorii twórczą, inspirując nowe podejścia badawcze i oferując podstawy do krystalizowania metodologii badania zjawisk z pogranicza archeologii i sztuki współczesnej. Powołując się na prace młodych artystów polskich, a także wystawy, które w ostatnich latach odbyły się w Paryżu, Rzymie i Tirso, będę starała się wskazać na teorii twórczy potencjał instytucji muzealnych i korzyści naukowe wynikające ze zrewidowanego podejścia do sztuki współczesnej i archeologii.

dr Monika Stobiecka – historyczka sztuki, archeolożka, adiunktka na Wydziale Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego. Współpracowała m.in. z Zachętą Narodową Galerią Sztuki, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie i Muzeum Architektury we Wrocławiu. Stypendystka m.in. Fundacji Kościuszkowskiej (2018), FNP (2019). Finalistka konkursu nagród naukowych tygodnika „Polityka” (2020). Autorka książki „Natura artefaktu, kultura eksponatu. Projekt krytycznego muzeum archeologicznego” (2020).

12:15–13:15

Panel: Wystawa jako narzędzie uprawiania nauki

dr Dorota Jędruch i Filip Skowron: Metody i metodologie – muzealne strategie porządkowania eksponatów na przykładzie wystawy „Moc muzeum”

Referat poświęcony będzie autorskiej, kuratorskiej refleksji nad znaczeniem metodologii naukowej w tworzeniu narracji wystaw muzealnych, w oparciu o doświadczenia pracy nad wystawą „Moc muzeum” (Muzeum Narodowe w Krakowie, grudzień 2020 – maj 2021). Celem referatu będzie ukazanie potencjału eksperymentu w muzeum dla poszerzenia metod prezentacji dzieł o kategorii celowo polemiczne wobec tradycyjnej historii sztuki i rzeczoznawstwa, a także przedstawienie wystawy jako potencjalnego narzędzia badań nie tylko publiczności muzealnej, ale także – przez autorefleksyjny charakter ekspozycji – sposobów funkcjonowania muzeum i jego kadr.

dr Dorota Jędruch – pracuje w Zakładzie Sztuki Nowoczesnej Instytutu Historii Sztuki UJ. Współkuratorka wystaw architektonicznych i muzealnych, m.in. „Figury niemożliwe/Impossible objects” (Instytut Architektury – Pawilon Polski na XIV Międzynarodowym Biennale w Wenecji, 2014). Współzałożycielka fundacji Instytut Architektury, stale współpracuje z kwartalnikiem „Autoportret”, autorka książki „Blok jako dzieło sztuki” (2020).

Filip Skowron – edukator muzealny i badacz publiczności. Polonista i etnolog (UJ). W Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UJ pisze doktorat poświęcony społecznemu funkcjonowaniu muzeum. Przez wiele lat związany z Działem Edukacji Muzeum Narodowego w Krakowie. Współkurator wystawy „Moc muzeum” (MNK, 2020). Współtworzył projekt „Krakowski odbiorca kultury” (2019), w ramach którego przeprowadzono pierwsze kompleksowe badania publiczności krakowskich instytucji kultury.

4.12

Dorota Seweryn-Puchalska: Wystawy o cechach badań naukowych

Wystąpienie dotyczyć będzie wystaw czasowych w Muzeum Nadwiślańskim w Kazimierzu Dolnym, traktowanych jako pole do pogłębienia czy poszerzenia wiedzy. W jednym z oddziałów instytucji, Kamienicy Celejowskiej, od lat prowadzone są badania zjawiska kolonii artystycznej. Kwerendy odbywane w innych ośrodkach, archiwach, muzeach pogłębiają wiedzę na ten temat. Analiza porównawcza czy dzieła źródłowe pozwalają sprecyzować i szczegółowo opisać, a także zobrazować zjawisko kazimierskiej kolonii artystycznej. Czy w związku z tym realizowane przez muzeum wystawy mają cechy badań naukowych?

Dorota Seweryn-Puchalska – historyk sztuki, kustosz Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym. Podyplomowe studia muzealnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Wieloletni pracownik Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym (kierownik Oddziału Kamienica Celejowska tego muzeum). Pracuje nad rozprawą doktorską dotyczącą kazimierskiej kolonii artystycznej (KUL w Lublinie, promotor prof. Lechosław Lameński). Specjalizuje się w sztuce XIX i XX w. Badawczo zajmuje się problematyką kolonii artystycznych w Europie.

Prowadzenie: **dr Tomasz Załuski** (Katedra Badań Kulturowych, Instytut Kultury Współczesnej, Uniwersytet Łódzki oraz Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi) – historyk sztuki i filozof. Jego badania obejmują nowoczesne i współczesne praktyki artystyczne, ujmowane w kontekstach kulturowych, ekonomicznych i społeczno-politycznych; artystyczny aktywizm i samoorganizację; sztukę performance i wideo; dokumentację sztuki i archiwa kultury artystycznej. Ostatnio m.in. zredagował książkę „Galeria Wschodnia. Dokumenty 1984–2017/Documents 1984–2017” (z D. Muzyczukiem, 2019) i opublikował tekst w tomie zbiorowym „What Will Be Already Exists. Temporalities of Cold War Archives in East-Central Europe and Beyond”, red. E. Kürti, Z. László.

13:30–15:00

Dyskusja: Muzealium jako przedmiot badań i instrument badawczy

Muzea nieustannie prowadzą badania powierzonych ich opiece zbiorów. Przechowywane obiekty przeważnie są przedmiotem studiów, czasem jednak mogą przekształcić się w instrument badawczy. Strategie i metodologie używane przez muzealników bywają rozmaite i o niektórych z nich porozmawiamy z naszymi gośćmi. W tle zapewne poruszona zostanie kwestia badania proveniencji, jednak dominującym tematem dyskusji będą dawne techniki malarskie, czy to w kontekście odkrywania warsztatu mistrzów z minionych epok, czy wykonywania kopii konserwatorskiej wówczas, gdy jednym z jej celów jest przywracanie pamięci o dziele utraconym. Spojrzymy na pracownię konserwatorską jak na muzealne laboratorium oraz zaprezentujemy odkrycia, do jakich doprowadziły ostatnie badania. Jednak zgłębianie tajemnic dawnych mistrzów nie jest tylko celem samym w sobie, prowadzić może do ustalenia atrybucji, bywa też środkiem do osiągnięcia wiernej rekonstrukcji.

Uczestnicy_czki:

Aleksandra Janiszewska – kustoszka malarstwa niderlandzkiego w Zbiorach Dawnej Sztuki Europejskiej w Muzeum Narodowym w Warszawie. W Instytucie Historii Sztuki UW przygotowuje rozprawę doktorską pod tytułem „Modyfikacje w niderlandzkich portretach donatorskich XV i 1. poł. XVI wieku. Antropologia sprawczości i obecności”, opartą na analizie badań technologicznych. Wraz z Piotrem Borusowskim laureatka Sybilli za rok 2017 w kategorii projekty badawcze za projekt badań podrysowań w obrazach niderlandzkich i rysunków niderlandzkich z kolekcji MNW.

Elżbieta Modzelewska – kierownik Działu Prewencji i Konserwacji w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Konserwatorka, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2004 roku kuratorka projektów konserwatorskich i badawczych realizowanych w rezydencji wilanowskiej we współpracy z instytucjami naukowymi

i laboratoriami. W ostatnich latach koncentruje uwagę na zagadnieniach techniki i technologii malarstwa, w szczególności siedemnastowiecznych warsztatów artystycznych malarzy dworskich.

dr Łukasz Nawrocki – doktor sztuk plastycznych w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Artysta malarz, rzeźbiarz, technolog malarstwa, a także wykładowca. Autor kilkudziesięciu konserwatorskich rekonstrukcji dzieł dawnych mistrzów. Od ponad 20 lat bada techniki i technologie malarskie Rafaela Santi, Lucasa Cranacha Starszego, Leonarda da Vinci. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 2018 obronił z wyróżnieniem rozprawę doktorską „Rekonstrukcja warsztatu malarskiego Rafaela Santi” z zakresu konserwacji i restauracji dzieł sztuki na UMK w Toruniu.

Prowadzenie: **Maria Romanowska-Zadrożna** – historyk sztuki, absolwentka Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), w latach 2015–2020 pracownik Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, wcześniej – Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (1998–2014) oraz muzeum w Wilanowie (1995–1997) i Wspólnoty Polskiej w Warszawie (1997). W latach 2006–2014 wykładała na studiach podyplomowych Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego na temat dokumentowania i rewindykacji strat wojennych oraz badań proveniencji. Członek redakcji rocznika „Muzealnictwo”.

4.12

15:15–16:15

Dyskusja: Historie mówione – nowa przestrzeń badawcza

Jak polskie muzea wykorzystują zasób badawczy, jakim są historie mówione? Porozmawiamy o metodach prowadzenia badań nad zagadnieniem lotnictwa rolniczego w Polsce, które muzealnicy ze Szreniawy prowadzą za pomocą zbierania relacji pracowników agrolnictwa. Omówimy także projekty realizowane przez łódzkie placówki: Centralne Muzeum Włókiennictwa, Muzeum Kinematografii, Muzeum Tradycji Niepodległościowych i Muzeum Sztuki.

Anna Michalska – kustosz, kierownik Działu Edukacji i Upowszechniania Kultury Filmowej w Muzeum Kinematografii w Łodzi, prowadzi muzealne kino Kinematograf. Członek zespołu kuratorskiego wystawy stałej „Łódź filmowa”, na potrzeby której przygotowała i przeprowadziła kilkadziesiąt wywiadów z twórcami filmowymi. Jest autorką artykułów poświęconych historii polskiej kinematografii i współautorką (obok Piotra Kuleszy i Michała Kolińskiego) książki „Łódzkie kina. Od Gdyni do Tatr” (2015).

dr Mariusz Niestrawski – absolwent Wydziału Historycznego im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, doktor nauk humanistycznych w dziedzinie historii. W latach 2010–2014 w Wielkopolskim Muzeum Walk Niepodległościowych w Poznaniu. Od 2015 roku w Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, gdzie jest zatrudniony na stanowisku kustosa dyplomowanego.

Prowadzenie: **dr hab. prof. Uł Kaja Kaźmierska** (Centrum Badań Biograficznych i Historii Mówionej, Uniwersytet Łódzki) – socjolog, doktor habilitowana, kierownik Katedry Socjologii Kultury Uniwersytetu Łódzkiego, dyrektor Instytutu Socjologii. Specjalizuje się w badaniach biograficznych, zagadnieniach tożsamości i pamięci biograficznej.

4.12

O naukowości muzeów

Konferencja

3–4.12.2021

Muzeum Sztuki w Łodzi
ul. Ogrodowa 19, Łódź

Rada programowa:

Piotr Majewski
Agnieszka Pindera
Anna Saciuk-Gąsowska
Natalia Słaboń
Jarosław Suchan

Koordynacja:

Łukasz Broda
Martyna Dec
Weronika Krawczyk
Agata Szynkielewska

Wsparcie IT:

Łukasz Janicki

Realizacja streamingu:

GoLIVE

Grafika:

Monika Wasilewska

Organizatorzy:

Muzeum Sztuki w Łodzi
Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

